

NA POTI K TRAJNOSTNI DRUŽBI - OKOLJSKA MISELNOST OTROK

IDA KAVČIČ

Center šolskih in obšolskih dejavnosti, Ljubljana

ida.kavcic@csod.si

IZVLEČEK

Za razvoj trajnostne družbe so pomembni „okoljsko pismeni ljudje“, ki znajo uresničiti svoje ideje. So ljudje z okoljskimi kompetencami. V procesu izobraževanju je postala ena izmed pomembnih nalog sistema razvijanje okoljske kompetence otroka. V razvoj je vključenih več njenih elementov, kot so pripravljenost in sposobnost odgovornega ravnanja v okolju in odločanja, ki bo zadovoljevalo potrebe kakovostnega in zdravega življenja, upoštevajoč nosilnosti ekosistemov (Medpredmetna komisija za okoljsko vzgojo, 1999). Človek z razvito okoljsko kompetenco ima svoje prepričanje in miselnost, ki ga vodita do takih dejavnosti, s katerimi ohranja možnosti prihodnjim generacijam, da bodo lahko zadovoljevale svoje življenjske potrebe. V prispevku smo predstavili rezultate raziskave o stanju okoljske miselnosti osnovnošolcev.

KLJUČNE BESEDE: trajnostna družba, učenci, vrednote, okoljska miselnost

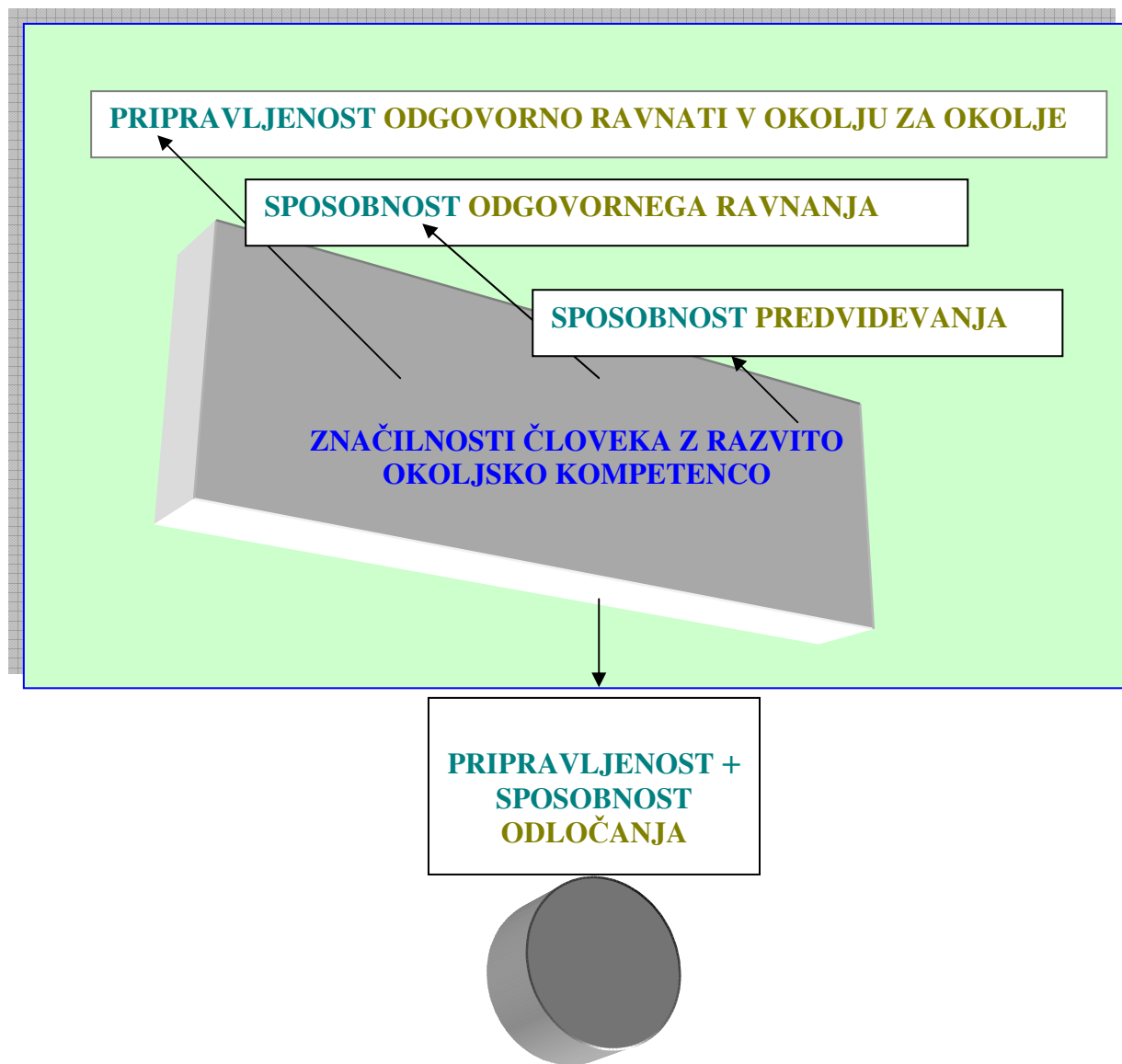
UVOD

Na Danskem je potekal projekt (Mogensen, 2001), katerega namen je bil raziskati sestavine akcijske kompetence. Ugotovili so, da okoljsko kompetenco gradijo:

- otrokovo samozaupanje v moč svojega vpliva;
- poznavanje možnosti za učinkovito delovanje;
- otrokova želja po aktivnem delovanju;
- poznavanje okoljskih problemov;
- zmožnost »poiskati argumente, ki imajo težo«, zato je nujno učenje uporabe predpisov in etičnih (moralnih) utemeljitev;
- poznavanje pravil demokratičnega vodenja in delovanja na stopnji posameznika in skupnosti

ZNAČILNOSTI ČLOVEKA Z RAZVITO OKOLJSKO KOMPETENCO

Učitelj otrokovo kompetenco krepi, če načrtno razvija **kritično razmišljanje**, soodgovornost in sovpilvanje. To pomeni, da otroka spodbuja k zastavljanju vprašanj: kdo, zakaj, kako in kaj. . Učitelj naj otroka nauči zastavljati vprašanja za odkrivanje ozadja okoljskih problemov. Pri kritičnem razmišljanju je najpomembnejši zaključek: otrok naj ima priložnost **odločiti se**, kako naj se nekaj spremeni; **predvidi** naj učinke v prihodnosti, saj tako okoljska vzgoja postane zanimiva, vznemirljiva in navdihujoča. Otrok naj bi razumel, zakaj so okoliščine, položaj in razmere take, kot so, in kako se odražajo vnaprej ustvarjena mnenja in videz. S to metodo lahko otrok ugotovi, zakaj so stvari takšne, kakršne so in ob tem najde tudi vzroke za okoljske probleme.

Slika 1: Značilnosti okoljsko pismene osebe

OKOLJSKA MISELNOST UČENCEV

Za načrtovanje izhodišč pouka pa mora učitelj poznati „okoljske miselnosti“ današnje generacije mladih. Slovenska raziskava v letu 2003 je odkrila, kolikšna sta samozaupanje naših učencev v moč lastnega vpliva pri reševanju okoljskih problemov in njihovo aktivno sodelovanje pri spoznavanju okoljske problematike.

Odgovori učencev na vprašanje, **kako naj ravnamo** z okoljem:

- več skrbi, spoštovanja in ohranjanja.

Njihove želje se nanašajo **na odnose** človeka do okolja.

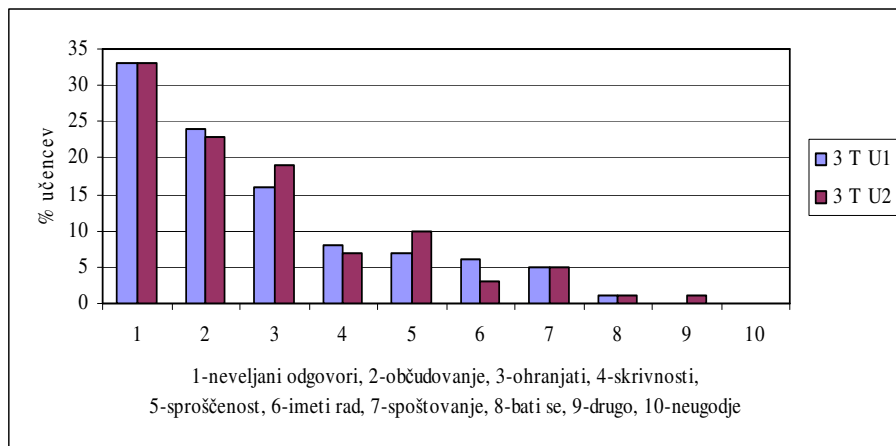
Odgovori učencev na vprašanje, kako naj ravnamo z okoljem:

- manj smetenja, onesnaževanja; več osveščanja, ekootokov, reciliranja, boljša zakonodaja.

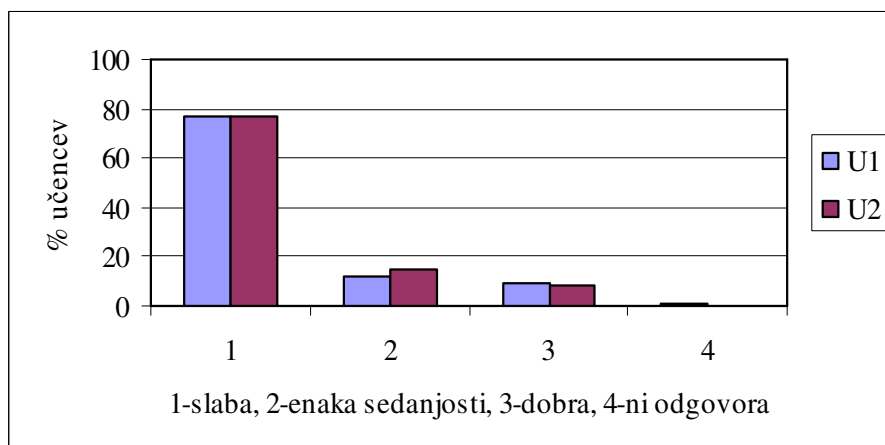
Želje se nanašajo **na dejavnosti** človeka

Odgovori učencev na prošnjo, naj označijo svoj najmočnejši občutek v zvezi z naravo:

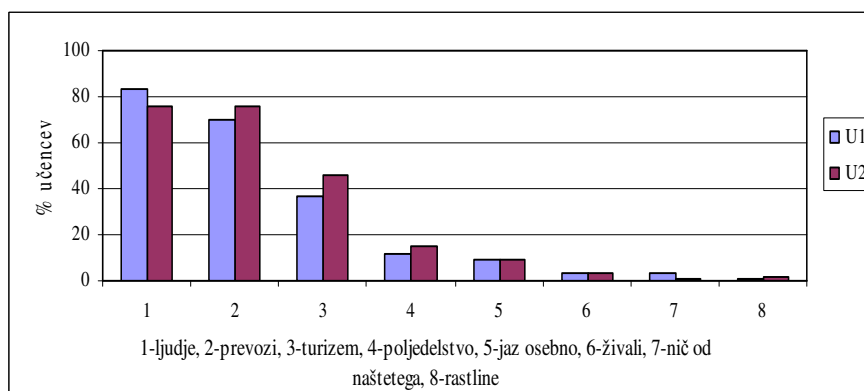
- občudovanje, ohranjanje, skrivnosti, sproščenost, imeti rad, spoštovanje, se bati.

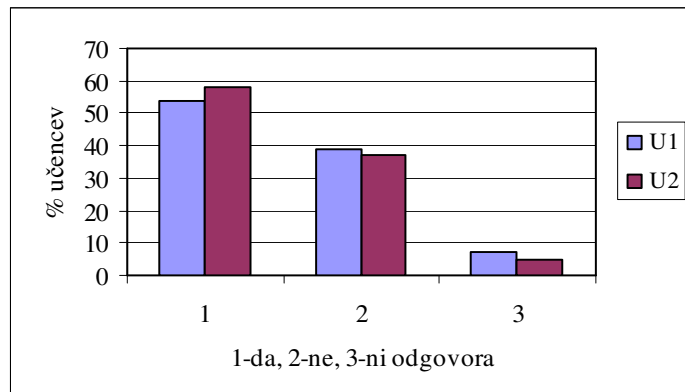
Odgovori učencev na vprašanje, kakšna bo prihodnost človeštva zaradi posledic ravnanja ljudi z okoljem:

Odgovori učencev na vprašanje, kdo/kaj je najbolj kriv za onesnaževanje:

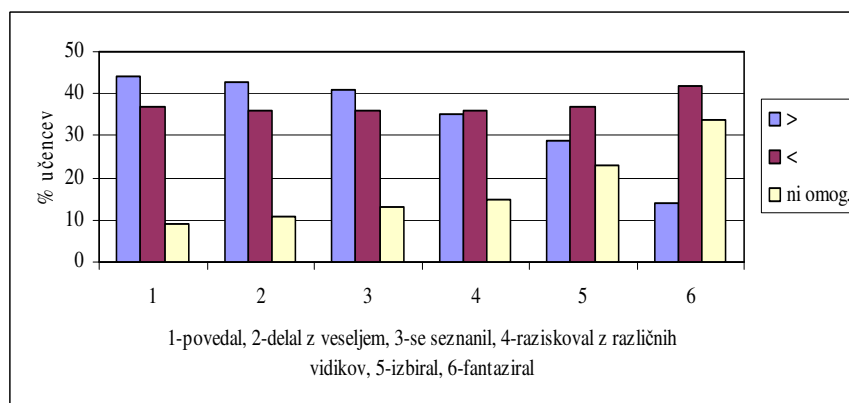
Odgovori učencev na vprašanje, **ali bodo nekoč njihovi prispevki pripomogli** k reševanju okoljskih problemov:

Odgovori učencev na vprašanje, **kakšen je bil pouk** okoljske vzgoje:

V veliki meri V manjši meri Nisem

- izbiral/-a okoljski problem in vplival/-a na načine učenja o njem;
- delal/-a z veseljem in bi se rad podrobno seznanil/-a z okoljskimi problemi;
- se seznanil/-a pogloblje seznanili z okoljskimi problemi in njihovimi vzroki;
- raziskoval/-a okoljski problem z različnih pogledov;
- lahko povedal/-a svoje mnenje, zakaj je predlagana rešitev okoljskega problema dobra in zakaj ni v redu;
- fantaziral/-a različne scenarije rešitev okoljskega problema.

POUK OKOLJSKE VZGOJE JE VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Sestavine okoljske kompetence so:

- poznavanje okoljskih problemov, možnosti za učinkovito delovanje, pravil demokratičnega vodenja in delovanja,
- uporaba predpisov in etičnih (moralnih) utemeljitev,
- otrokova želja po aktivnem delovanju,
- samozaupanje v moč svojega vpliva.

VIRI

Mogensen F. 2001. *Environmental Education - Development and Evaluation*. Research Centre for Environmental and Health Education, The Royal Danish School of Educational Studies <http://www.kc.kuleuven.ac.be> (11. 3. 2002)

Kavčič I., Verčkovnik T., Gaberščik A., 2003. *Vrednotenje okoljske vzgoje v domovih Centra šolskih in obšolskih dejavnosti*. Magistrsko delo. Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Medpredmetna komisija za okoljsko vzgojo. 1997. *Okoljska vzgoja kot medpredmetno področje v programih osnovne in srednjih šol (osnutek za obravnavo na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje)*. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo: 27 str.